

Isten, haza, erőszak

A konzervatív Magyarországi Római Katolikus Egyház és a „konzervatív” Orbán-rezsim működésében fontos közös elemek vannak. E közös elemek éppen azok, amelyek az egyházon belüli és családon belüli szexuális erőszakért rendszerszinten felelősek. E tekintetben megvilágító erejű Perintfalvi Rita könyve (*Amire nincs bocsánat – Szexuális ragadozók az egyházban*, Kalligram, 2021, 424 o.). Tekintélyelvű rendszerekben hierarchikus viszonyok uralkodnak, amelyekben az alárendelt kiszolgáltatott. Ez a kiszolgáltatottság a hívők esetében a legteljesebb, mert a pap, a szerzetes vele szemben a legmagasabb tekintélyt, az Istent képviseli. Szorongást, bűntudatot kelthet és oldhat, uralkodik a hívő lélek felett, akit autoriter rendszerben arra nevelnek, hogy a legfőbb erény az engedelmesség, vagyis a saját akaratról, az ellenkezésről való lemondás, kiváltképp Isten képviselőjével szemben. Nemet mondani nehéz, kiváltképp akkor, amikor az ember még nem felnőtt, amikor közösségi státusza gyenge, amikor a szava Isten tekintélyes, a közösségtől támogatott képviselőjének szavával áll szemben. A klerikus a serdületlen vagy alig serdült személlyel azt tesz, amit akar. S ha olyan, hogy *azt* akarja, akkor *azt* teszi.

Azért is teheti, mert a tekintélyelvű rendszerekben a tekintélynek az általa hirdetett törvény megsértésére is opciója van. A fekete magasabb szempontból fehér, a cölibátussal

összefér a szexuális erőszak az egyházban, miként a világi tekintélyelvű kormányzatban a keresztény politikával is összefér a keresztényüldöző rezsimnek adórádása.

Ezért olyan csekély a szexuális visszaélésekkel szembeni ellenállás esélye egy tekintélyelvű egyházban.

Annál is csekélyebb, mert a hívőknek, kivált a gyerekeknek, aki tekintélyelvű szülők előtt nem nyíthat meg, szüksége van valahol a világban intim, bizalmi kapcsolatra, ezt az egyházban kaphatja meg, és még inkább megkaphatja attól, aki ilyen intim, bizalmi kapcsolaton keresztül tervez vele valamilyen szexuális jellegű viszonyt létesíteni.

Az ilyen viszonyokra való igény pedig abban az egyházban a legerősebb, amely legnagyobb mértékben gátolja képviselőit abban, hogy szexuális igényeiket nyíltan és egyenrangú kapcsolatokban elégítsék ki. Ez pedig a katolikus egyház, amely papjai és szerzetesei számára sem a házasságot, sem a házasságon kívüli heteroszexuális vagy homoszexuális viszonyt nem engedélyezi, ellenben az alárendeltekkel, hívekkel, ministránsokkal, egyházi iskolák tanulóival, papnövédekkel, novíciusokkal, apácákkal szembeni szexuális visszaélések megakadályozásáért, feltárásáért, büntetéséért igen keveset tesz, ha egyáltalán.

Magyarországon soha semmilyen vizsgálat nem folyt annak feltárására, hogy mennyi áldozata és elkövetője lehet a szexuális visszaélé-

seknek a honi katolikus egyházban. Csak azokról az esetekről tudunk, amelyek áldozatai önként jelentkeztek, leginkább ennek a könyvnek az elkötelezett szerzőjénél, aki kétlaki életet él a magyar és a német kultúrkörben, és távol áll a magyar egyház vezetőitől és szellemétől.

Németországban folyt ilyen kutatás, amely persze csak a jéghegy csúcsát ragadhatta meg, a dokumentált, büntető eljárások tárgyát képező eseteket összegezhette, de még így is a német klerikusok 4,4 százaléka bizonyult szexuális bántalmazónak. A valós érték nyilván ennek többszöröse, és nem valószínű, hogy kisebb lenne a magyarországi egyházban, ahol a feltárás szándéka sokkal gyengébb, tehát a lebukás veszélye sokkal kisebb, és a megszólalók sokkal kevésbé számíthatnak segítőkre, támogatókra, terápiás gondozásra, megértő, együttérző közösségre, jóvátételre.

A németországi kutatás kimutatta, hogy az elkövetők többsége érzelmileg és pszichoszexuálisan éretlen személy, aki egyenrangú, felnőtt szexuális kapcsolatra nemigen alkalmas, és ezért leginkább ugyancsak éretlen, neki kiszolgáltatót, ellenállásra nem képes személyekkel tudja szexuális igényeit kielégíteni.

A katolikus egyház vonzza is, teremti is a pszichoszexuálisan éretleneket, akiknek azért lehet kívánatos a cölibátusi életforma, „mert valószínűleg, ha a világban élnének, teljesen alkalmatlanok lennének arra, hogy egy egészséges, érett párkapcsolatban éljenek. Legyenek akár hetero-, akár homoszexuális hajlamúak. Így számukra a papi nőtlenség, ill. a szüzesség fogadalmi jó lehetőség a menekülésre.” A kap-

csolatok, a házasság hiánya a világi életben „gyanús”, lenézett, rendellenes állapot, az egyházban pedig tiszteletet parancsoló áldozat.

Másrészt a papsághoz, szerzetességhez vezető tipikus pálya, a rendi gimnázium, kollégium, papnevelde, novíciusi élet folyamatosan monoszexuális környezetben tartja a fiatalokat a szexuális érés időszakában, távol tartja őket a másik nemtől, és így sokkal nagyobb eséllyel maradnak pszichoszexuálisan (is) éretlenek felnőtt életükben.

Egyes dél-amerikai katolikus csoportokról írja a témával foglalkozó jezsuita pap, Hans Zollner, hogy ezekben egészen kirívóan gyakori volt a szexuális abúzus, „mivel nem voltak funkcionáló ellenőrző szervezetek, és a fékek és ellensúlyok rendszere is hiányzott, ezért azt tudtak csinálni, amit csak akartak”. A fékek, ellensúlyok, ellenőrző szervezetek leépítése az egyházat glorifikáló és kedvezményező kormányzat részéről nyilván növeli az esélyét annak, hogy ezek az egyházban se működjenek, illetve ne épüljenek ki, s ez ismét csak megkönnyíti a klerikus elkövetők dolgát.

Még nagyobb valószínűséggel válik áldozattá az a gyerek, kamasz, aki tekintélyelvű, vallásos családban nevelkedik, ahol a szófogadás a legfőbb erény, és az a törvény, hogy bele kell simulni „a nagyok” akaratába. A nem értett, nem szeretett dolgokat is meg kell tenni, el kell viselni, tilos megkérdőjelezni, legkivált akkor, ha egy pappal áll szemben a gyerek. A hagyományos, autoriter család viktimizál.

A könyvben szereplő áldozatok jelentős része ilyen autoriter, vallásos családból érkezett. Ilyen a minist-

ráns Bernadett például, akit a pap alaposan megfogdosott a szoknyája alatt. Amikor otthon elmondta, ez történt: „Anyám hisztérikusan és agresszíven felnevetett, és azt mondta, hogy ne finnyáskodjak már, N. mindenkinek benyúl a szoknyája alá. Ezt szokta csinálni. Ezzel ijesztgeti a kislányokat.”

A Perintfalvi Rita által összegyűjtött magyarországi ügyek egyikében sem született feljelentés. Az esetek egy részében nem is születhetett, mert elévült, mire az áldozat megszólalt, vagy elhalálozott az elkövető, vagy büntetőjogilag nem minősíthető cselekményről volt szó. És persze ilyen esetekben az áldozatnak vagy törvényes képviselőjének joga a feljelentésről dönteni, de nem volt olyan eset, amikor az egyház illetékesei

erre bátorították és nem az ellenkezőjére intették volna az áldozatokat. Egyetlen áldozat sem részesült érdemleges jóvátételben. Viszont az elkövetők általában lehetőséget kaptak a bűnisméltásra az egyházban vagy azon kívül, például áthelyezték őket egyik egyházi iskolából a másikba.

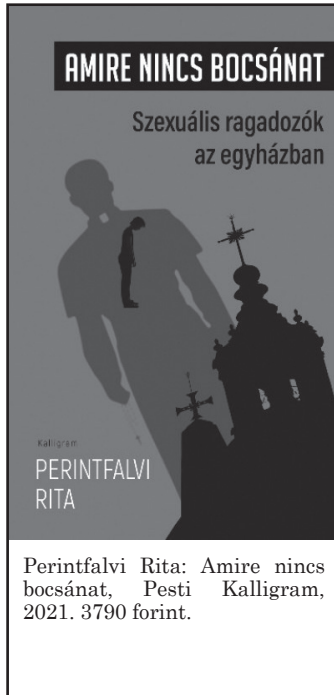
Eddig tartott a könyv legegységelműbb mondandója. Az alábbiakban azokról a momentumokról lesz szó, amelyek kételyeket ébresztenek és kérdéseket inspirálnak.

Az ügynek mélyen elkötelezett teológus szerző a felszabadítás teológi-

ájának híve és harcosa, s alighanem ez határozza meg az egyházával szembeni radikális reformigényét. Számomra csak az a kérdés, hogy a Perintfalvi Rita által kívánatosnak leírt, hierarchikus jellegétől megszabaduló egyház katolikus egyház-e

még? És egyáltalán keresztény egyház-e az, amely minden tulajdonságától megválik, ami a kereszténységet jellemzi. Hiszen a hierarchikus viszonyok, a tekintélyelv, a nők és gyerekek alárendeltsége meghatározó elemei a Szentírásnak, amelyet a szerző csak kivételesen idéz, és akkor is ilyen szövegkörnyezetben: „...egy konzervatív keresztény közegben a kislánnyal, a nővel szemben megkövetelt engedelmesség még erősebb, mint a fiúkkal, férfiakkal szembeni. Tehát van ennek a kérdésnek

egy genderspecifikus sajátossága is. Ezt erősítik meg a bibliai szövegek, amelyeket hatalmi-elnyomó eszközként használnak a közösségben a női ellenállás tudatos megtörésére. Például: »Az asszony csendben tanuljon, teljes alázatossággal. A tanítást azonban az asszonynak nem engedem meg, sem azt, hogy a férfin uralkodjék, hanem legyen csendben. Mert Ádám teremtett először, Éva csak azután, és nem Ádámot vezette tévútra a kísértő, hanem az asszonyt, és ő esett bűnbe.« (Pál első levele Timóteushoz 2,11–14). Ennek megfelelően az a lány jó erkölcsileg

és kedves az Isten előtt, aki csendesen, alázatosan minden parancsnak engedelmeskedik.”

Itt a teológus szerző már nem csupán az egyházzal, hanem a Bibliával vitatkozik. A keresztények hite szerint: Istennel. Mi marad a kereszténységből, ha kivesszük belőle azt a hitet, hogy a Szentírásból Isten szól? A szerző úgy látja, az egyház csak akkor szűnhet meg a szexuális erőszak számára kedvező közegnek lenni, ha felülbírálja a Bibliát, s híveit arra ösztönzi, hogy engedjék el azt, mint biztos kapaszkodót, kritikusán álljanak szembe a Szentírással, vagyis – a keresztény hit szerint – Istennel. Kérdés tehát, van-e a kereszténységen belül lehetőség egyáltalán a szexuális erőszakot szaporító tényezők kiiktatására? Ezt az esszét nem keresztény írja, tehát ezzel többet itt nem foglalkoznék, csak érdeemesnek tartottam ezt is felvetni.

Perintfalvi Rita műve rádöbbeneti olvasóját, hogy a probléma messze túlnő a büntethetőség határain. Annak jelentős része nem kriminalizálható, de problematizálandó. Büntetni azt lehet, ami tizennégy éven aluli gyerekekkel történik, vagy tizennyolc év alattival, ha az elkövető „a vele kapcsolatban fennálló hatalmi vagy befolyási viszonyával visszaélve szexuális cselekményt végez”, tehát ha a tanára, felettese, papja teszi ezt vele. Ugyanakkor megszólalnak a könyvben azok is, akik felnőtt asszonyként, egyetemistaként váltak áldozattá; vannak nem formalizált, de igen egyenlőtlen helyzetek, és persze az egyházon kívüli, világi élet is tele van olyan szexuális kapcsolatokkal, amelyek súlyos manipulációk, hazugságok, lelki terror, informális alárendeltség, formálisan

megragadhatatlan kényszer révén jöttek létre vagy maradtak fenn. Ők is áldozatok, akiknek ilyen kapcsolatok teszik tönkre az életüket, akik depresszióval, öngyilkossági késztséssel küszködnek, alkalmatlanná válnak hosszú időre vagy örökre örömet adó szexuális életre.

A könyvben megszólaló áldozatok szenvedéseiből következtethetünk azokéra, akik az egyházi kereteken és a Btk. keretein kívül váltak áldozatokká. Nem marginális bűncselekménytípusról van tehát szó, hanem széles körű társadalmi jelenségről. Ami egyedi esetekben szigorúan magánügy, összességében közügy.

A saroktételek a könyvben szűkségtelenül és szájbarágósan sokszor ismétlődnek, és ezek között van egy, amely semmiképp sem egyeztethető össze a kötet tartalmával. Ez pedig az, hogy „a szexuális bántalmazás soha nem a szexről szól, hanem a hatalmi visszaélésről a szexualitás arénájában”. E tételt a szerző Feldmár Andrásról vette át, aki ezt úgy fogalmazta meg, hogy „az élvezet soha nem szexuális, az élvezet mindig a hatalom élvezete”. Az olvasónak az a benyomása támad, hogy a szerző talán túlságosan kritikátlanul viszonyul a hagyományos pszichológiai és pszichiátriai gyakorlattal szemben álló, karizmatikus pszichoterapeuta túlsarkított állításaihoz. Ami bizonyos mértékig érthető, hiszen Feldmár azon kevesek közé tartozik, akikre az áldozatokért végzett hősiességében Perintfalvi Rita számíthat.

Nem az az állítás tehát, hogy a szexuális erőszak nem *csak* a szexről szól. Ez evidens. A szex sohasem csak a szexről szól, miként az evés sem csak az evésről. De hogy egyál-

talán nem szól a szexről, ez abszurd és összeegyeztethetetlen mindazzal, amit a szexuális késztetések hatásáról a könyvben olvashatunk és fen-
tebb összefoglaltunk.

Az egyik áldozat, Emília sem érti ezt. (A nevek természetesen nem valódiak.) A szerzőhöz szóló levelében rá is kérdez: „...magam is sokszor olvastam mindenféle szexuális abúzzsal kapcsolatban, hogy ez egy hatalmi visszaélés, és nem is a szexről szól. Mégsem értem. Lehet, hogy ilyen is van, de miért nem szólhat ez valójában a szexről? Mert nem kölcsönös, esetleg azért? Bár attól még a tettes lehet, hogy szexuális vágyat érez, nem?” Természetesen. A hatalom élvezete és a szex élvezete nem zárja ki egymást. A monokauzális magyarázatokat másutt a szerző maga is elveti. A szexuális kielégülésre törekvést mint elemi hajtóerőt kizárni képtelenség.

Miért lehet mégis szükség erre a logikusan tarthatatlan saroktételre? Talán azért, hogy a tettesek indítékait mégse kelljen figyelembe venni helyzetük, állapotuk értékelésekor. Feldmár a könyvhöz írott előszavában igen kategorikusan fogalmaz: „Itt nem gyógyulásról van szó, itt nincs betegség. Itt árulás, aljas kihasználás, tárgyiasítás, igazságtalanság, a szeretet nélküli hatalom kegyetlensége fortyog. Aki rosszul bánik a másikkal, az nem beteg. Az nem örült. Az rossz [...] ...vannak gonosz emberek, akiknek gonoszkodását nem lehet magyarázni a gyerekkorukkal, a genetikával, a pszichiátriával, egyszerűen azt élik meg izgalmasnak, amikor bántanak, kínoznak valakit, és úgy vélik, tudják, hogy amit tesznek, nem lesz soha megtorolva; megússzák baj nélkül.”

A könyv másik előszavát Klaus Mertes, az egyházon belüli szexuális bántalmazások feltárásának utat törő német jezsuita pap írta. Az ő álláspontja egybecseng Feldmáréval: „Amennyiben [az egyház] a tettesekre betegként tekint, és ezáltal terápiás eseteknek tekinti őket, elfordul az áldozatoktól és csökkenti a felelősség súlyát. Amikor Ratzinger bíboros az évezred kezdetén a szexuális visszaélési ügyek témáját egy vatikáni szakmai rendezvényen napirendre tűzte, gyakorlatilag az összes előadó tettesekkel foglalkozó terapeuta volt. Egyetlenegynek sem volt kapcsolata áldozatokkal.”

Az egyoldalúság elleni jogos tiltakozás ellenegyoldalúságba csap át.

És ez már azért is tarthatatlan, mert a németországi vizsgálatokból kiderült, és egyébként is életszerű, hogy a tettesek jelentős része áldozatokból lesz. Hát akkor hogyan lehetne magyarázó erő – a magyarázat része – a múlt, a gyerekkor?!

A szexuális erőszak mögött az esetek jelentős részében szexuális nyomorúság áll. A tettesek terápiáját úgy utasítják el, mintha az nem lenne sok esetben az egykori áldozatok terápiája, mintha a tettesek és áldozatok terápiája kizárná vagy megszorítaná egymást, mintha a terápia a büntetés alternatívája lenne. Mit tesz majd Perintfalvi Rita, ha az általa felállítani készült, egyháztól független Áldozatvédelmi Intézetbe az erőszak elszenvédeése után évtizedekkel bekopogtat egy áldozat – miként az áldozatok jelentős része –, és a feltáró beszélgetés során kiderül, hogy ő már tettes is volt?

A tettesek terápiájának elutasítása nem csak azért baj, mert a bűnisméltés megelőzésének egyik alap-

vető eszközét veti el, hanem azért is, mert együtt jár vele a potenciális tettesek terápiájának elutasítása. Azoké, akik még semmit nem követtek el, de a szexuális visszaélés felé hajtó szexuális nyomorúságban élnek.

Az áldozatok elbeszéléseiből kiderül, hogy a legtöbb tettes „rendkívül megnyerő modorú, sármos”, sokat köszönhetnek nekik „egyébként” azok az áldozatok, akiket átsegítettek nehéz életszakaszokon, akikkel odaadóan foglalkoztak, akiket támogattak, magányukban társuk voltak, akiket megajándékoztak figyelmükkel, akiknek életében irányítúként szolgáltak.

Liánát, aki elveszett, magányos kamaszként érkezett az egyházi gimnáziumba, szerzetes paptanár osztályfőnöke kitüntető figyelmével, karizmájával elvarázsolta, aztán egyszer levetette vele a blúzát, és szépségét dicsérve félteltelenül a tükör elé állította. Amikor a következő tanévben a paptanár kedvencet váltott, Liánának ez rettenetesen fájt, és elmondott a szüleinek mindent: „Akkor nem értettem, miért pont ez a részlet [a vetkőztetés, tükör elé állítás – R. S.] az, amin felkapják a fejüket. Mi a baj ezzel? Nekem sokkal fájdalmasabb volt, hogy nem foglalkozott velem a második évben, hogy a másik lányt vitte haza, őt kérte meg, hogy hozzon krétát.”

Liána apja egy ismerős, tekintélyes pappal felkereste a rendfőnököt, és elmesélte, mi történt. Az osztályfőnököt azonnal áthelyezték egy másik egyházi gimnáziumba. Amikor kiderült, hogy az osztály elvesztette imádott osztályfőnökét – persze nem közölték velük, hogy miért –, „az osztályban kisírt szemű lányok és a fiúk is értetlenül néznek egymásra.

A lány, akit utánam szeretett, zsebkendőbe fújja az orrát. A padján már hegyben áll a használt papír zsebkendő. Senki nem tud semmit, csak én... hatalmas, elviselhetetlenek tűnő teher. Én ezt nem akartam. Én nem akartam fájdalmat okozni senkinek. Legszívesebben kiállnék az osztály elé, és belekiabálnám, hogy bocsássatok meg, nem így akartam, nem ezt akartam!” Imre számára az a szerzetespap, aki egy általa nem kívánt szexuális kapcsolatba vitte bele, és tartotta benne hosszú ideig, oly fontos volt, hogy még a gimnázium után, az egyetemről is visszajárt hozzá, és folytatta a nem kívánt szexuális kapcsolatot vele immár nagykorúként. E kapcsolatról mondja Imre: „Sokáig voltunk úgy, hogy csak nekem volt orgazmusom. Ő önzetlen volt, és ezt a fajta »egyoldalú aktust« is úgy élte meg elmondása szerint, hogy minden alkalom maga volt a csoda. Onnantól, hogy neki is volt magömlése, két szívecskét rajzolt a naptárába.”

Márta egy katolikus pap (természetesen nem hivatalos) leánya volt, akit az apja, a pap abuzált. Mielőtt ez megtörtént volna, Márta nagyon apás volt, bújós, „cicás”, amit az apján igyekezett kiélni, mivel az édesanyja nem volt ölelgetős típus. A pap-apa helyzetéből következően nem lehettek olyan gyakran együtt, mint szerette volna. És amikor történt, ami történt, nemcsak azt szégyellte, amit vele tettek, hanem még annál is jobban azt, hogy élvezte. Hogy orgazmusa volt. És ez nem ritka. „Rendkívül mocskosnak érezte magát, másrészt életében először tapasztalta meg azt, hogy az apja valódi figyelemmel és érdeklődéssel viszonyult hozzá. Korábban úgy

érezte, hogy bármennyire is próbál jó gyerek lenni, bármennyire igyekszik megfelelni, mégsem tud az apja számára soha elég jó lenni. Életében először most azonban végre elég jó lett valamire. Hirtelen fontossá vált...”

Márta, az áldozat képes volt arra, amire Feldmár, Mertes és a szerző nem: a tettesben is meglátni az áldozatot: „Én őt valójában sajnálom. Ő is egy rendszer áldozata. Egyrészt az egyház, másrészt a családja áldozata. Apám egy tisztos, paraszti családban nőtt fel a nyugati határszélen egy kis faluban. Volt jó néhány testvére, és azzal, hogy elment papnak, ő lett a család büszkesége. Náluk a családban nagyon erős patriarchális szemlélet uralkodott. Így a családtól kivívott elismerés mindennél többet ért, és a férfi képtelen volt megsérteni a szülők büszkeségét, ezért inkább azt választotta, hogy egész életében hazugságban fog élni. Nem mert változtatni, nem mert kiugrani ebből a helyzetből. Inkább megpróbált valahogy ellavírozni, hogy pap is maradjon, meg néha a családjával is legyen”, és persze a lányával is megtegye, amit tett.

Emília önbizalom-hiányos, magányos lány volt, amikor egy vidéki egyetemre került: „Akkor váratlanul rátaláltam egy katolikus egyetemista közösségre, ahol csodát láttam: egy olyan papot, aki szerint az Isten nem számonkér, büntet, követel, hanem kizárólag és elképzelhetetlenül erősen – szeret. Megfordult velem a világ. Mintha az addigi rémálomból egyszer csak csodaországba csöppen-tem volna. Ittük a szavait ennek a közvetlen, melegszívű, végtelenül jó és rendkívül haladó szellemű, fiatal papnak. Barátként járt velünk

kocsmába, albérletbe, kirándulni, ételt hozott a szegényebb egyetemistáknak, és rendíthetetlenül, szinte orcátlanul képviselte azt, hogy Isten, a mi Gazdánk, állandóan a jó meleg, erős, puha tenyerében dédelget bennünket, és mindenkit, még a legnagyobb gonosztevőt is. Mindannyian »imádtuk«, mindannyian megbíztunk benne. Mindenkit meghallgatott, és nem sablonos válaszokat adott a problémáinkra. Szinte zokogott a lelkem az örömtől, lubickoltam abban, amit képviselt.” Akit ez a pap elvarázsol, boldoggá tesz, szolgál, az a „mindenki”. Akit ezzel nem kívánt szexuális kapcsolatba visz bele, az egy lány. Esetleg több lány. De mindenesetre nem „a mindenki”, nem az egész diákközösség, amely rajong érte.

A szerző kommentárja szerint: „A szex úgy jelenik meg a kapcsolatban, mint egy kelletlen, de nem megkerülhető árukapcsolás. Ezt láthattuk Zsófia, Liliána, Imre, Emília és Veronika történetében is. Emília megfogalmazása roppant jól leírja ezt az üzleti kapcsolatot: »Szereteturva voltam, na!« Ez az elem meghatározó, és minden történet lényege. Ez a kulcs a bántalmazó kapcsolat és a csapdahelyzet megértéséhez.”

Valószínűleg a tettes is ezzel igazolja magát önmaga előtt: amennyit elvesz, annyit ad is. Az egyetemista-közösség vezetője a közösségnek ad, az egyéntől vesz el. Ebben az esetben nem, de más esetekben ráadásul úgy, hogy az is élvez.

Azokat az eseteket, amelyekben a szexuális viszony egy hosszabb kapcsolat fejleményeként jön létre, Perintfalvi Rita mindig úgy értelmezi, hogy a tettes részéről az egész kapcsolat nem más, mint a szexuális

kapcsolat létesítését szolgáló tudatos, kiszámított, hosszú távú stratégia, becserkészés. Ez, és semmi más. Emíliának is ezt írja: „Az ilyen szexuális ragadozók »kiszagolják a megsebzett vadat«. Tudatosan választanak »prédát«, hidegen és számítóan építik fel a stratégiát, amivel behálózzák őt.” Emília, az áldozat ebben kételkedik: „Kedves Rita! Azt írod, hogy a ragadozó »hidegen és számítóan építi fel a stratégiát«. Ezt nem tudom elhinni a saját esetemben. Annyira melegszívű és önzetlen volt ez a pap mindenkivel.”

Az igazság általában bonyolult. Az emberi személyiség többrétegű és elmentmondásos. Egy ember viselkedése lehet részben őszinte, részben manipulatív; a hátsó szándék megléte nem zárja ki, hogy egyenes szándék is legyen. Az odaadó, karizmatikus barát, lelki támasz, orientáló vezető és a kiszolgáltató, alárendelt áldozat fölötti hatalmát élvező és kihasználó ragadozó különböző esetekben, különböző kapcsolatokban, különböző mértékben lehet jelen – ugyanabban a tettesben. Nagyon nehéz ezt megítélni hosszú idővel a történések után, amikor szinte valamennyi tettes elérhetetlen és megszólaltathatatlan. Az áldozatvédő aktivista pozíciója pedig a leegyszerűsített látásmód felé vonz.

„Magadat vádolod, pedig nem Te vagy a felelős” – írja a szerző Emíliának. És nekünk, az olvasóknak is, sűrűn ismételve, hogy az áldozat nem felelős. Emília erre így reagál: „Annyira jó, hogy azt írod, nem én vagyok a felelős! Persze valójában, a lelkem mélyén, sőt egészen a felszínen is, azt érzem, hogy felelős vagyok, mert nem mondtam nemet, nem rúgtam tükön, nem ordítottam

segítségért, hanem szépen elfogadtam, hogy ez az ára – és én megfizetem... akárcsak Júdás. Azaz hiába tudom a szakirodalomból, a terápiából, a többiek tapasztalataiból, hogy mindig a tettes a felelős. A magam esetében lehet, hogy ezt elhiszem, de mégsem így érzem. Kettéhasadt vagyok.”

A kettéhasadtság reális.

A szégyennel és önváddal küszködő áldozatokat mindenekelőtt ettől az önvádtól kell megszabadítani, és az a legfontosabb, hogy a saját felelősség súlyának terhét le tudják dobni magukról.

A terápiás szempontoktól függetlenül azonban a felelősség kérdését nem lehet ezzel elintézni. A bűnösség és a felelősség fogalmát szét kell választani. A bűnösség az, ami száz százalékig a tettesé és csak az övé. A büntudat az, amitől az áldozatot teljesen meg kell szabadítani. A felelősség azonban más. Bernadett felelőssége, aki egy gyereklány, s akinek minden előzmény nélkül nekiesett a pap, akinek ministrált, nyilván nulla. De minél idősebb áldozatról és minél hosszabb folyamatról van szó, annál kevésbé tartható a zéró felelősség tétele. Egy nagykorú egyetemista, egy férjes asszony esetében végképp nem. Amikor az embert meglopják, kirabolják, az autóját elkötik stb., nem érezheti magát bűnrészesnek, de a felelősség egy részét magára veheti, ha nem tett meg mindent vagyona védelmében. Így van ez, bármilyen bűncselekményről beszélünk.

Ebben az esetben a bűnmegelőzés igazán fontos lenne, miután a bűn sajnos az esetek túlnyomó részében feltáratlan marad. A bűnmegelőzés pedig jelentős részben a potenciális

áldozatok, veszélyeztetettek önvédelmi felkészítését jelenti. Az pedig annak feltárásából áll, hogy mit tehettek volna másképp az áldozatok annak érdekében, hogy ne váljanak azzá. A nemet mondás képessége például kulcsfontosságú, hiszen az egyházi esetek nagy részében az erőszak nem fizikai.

Mindezek után le kell szögeznünk, hogy mindaz, amit itt a tettekkel és tettesekkel kapcsolatban árnyalónak ítéltünk, nem csökkenti a tett súlyát. Sem azét, ami jogi értelemben is büntetett, sem azét, ami csak morális értelemben az. E kötet történeteiben nem az a legmegrendítőbb, ami egykor történt, hanem annak a nagyon hosszú, nagyon sötét árnyéka. A titok, mely mérgez, mely

patogén, a föltárukozás sokszor értetlen, ellenséges környezetben, mely még bizalomteli, megértő légkörben is újra traumatizál. Az áldozatok évtizedeken át, bizonyos mértékig és esetekben akár életük végéig viselik a következményeit annak, amit velük tettek. Ott van az az elrontott kapcsolatokban, házasságokban, üres, örömtelen szexuális életben, disszociatív személyiségzavarokban, öngyilkossági készletében, a hit támaszának elvesztésében, krónikus bizalmatlanságban. Sok éven át tartó terápiák során is nehezen lehet a történetek árnyékából kilépni.

Nagyon kevesen, nagyon magányosan, nagyon kevés eszközzel állnak itt szemben egy nagy büntermelő rendszerrel. Melléjük kell állnunk.

Szerzőink könyvei

137

